

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ฉ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ซ
สารบัญตาราง	ท
สารบัญภาพ	ฒ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	3
1.3 คำถามการวิจัย	4
1.4 ทบทวนแนวคิดและงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง	4
1.5 กรอบแนวคิดในการศึกษา	35
1.6 ขอบเขตและวิธีการศึกษา	38
1.7 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	39
1.8 เนื้อหาของวิทยานิพนธ์โดยสังเขป	40
บทที่ 2 โลกของชาวมุข: ตัวตนในอดีตและการตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศไทย	41
2.1 ก่อนจะเป็นขมุพลัดถิ่น: ชนพื้นเมืองในลาวกับเรื่องเล่าที่โดดเด่นในดวงตา	42
2.1.1 ชาวมุขกับภาพความทรงจำในอดีตที่เคยรุ่งเรืองก่อนปีพ.ศ.2500	42
2.1.2 ชีวิตในลาวก่อนการพลัดถิ่น	46
2.2 ชาวมุขกับการอพยพพลัดถิ่นในประเทศไทย	49
2.2.1 ยุคอาณานิคมและภาวะสงครามมูลเหตุแห่งการอพยพพลัดถิ่น	50
2.2.2 มุขกับนิยามของความจนและการเดินทางเข้ามาเป็นแรงงานในประเทศไทย	52
2.2.3 มุขกับการรับจ้างในลักษณะการไปกลับในบริบทของรัฐชาติสมัยใหม่	56
2.3 ห้วยสำน: หมู่บ้านแรกบนเส้นพรมแดนรัฐไทยของขมุริมของ	58
2.4 บทสรุป	60

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 “ริมของ”: จากบ้านป่าสู่การปิดล้อมของการพัฒนา	62
3.1 ยุคบ้านป่าบนดอยยาว: ช่วงแรกของการตั้งถิ่นฐาน และวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม (พ.ศ. 2500-2510)	62
3.1.1 ชีวิตตาดิน: ก่อนจะมาถึงบ้านป่า “ริมของ”	63
3.1.2 เรือนไม้ไผ่และเพิงพัก ที่อาศัยของขมุริมของในยุคดั้งเดิม	65
3.1.3 ระบบการปกครองและความเชื่อของชาวขมุในยุคดั้งเดิม	66
3.1.4 ข้าวไร่ หางของป่าและรับจ้าง ระบบการผลิต และการแลกเปลี่ยนเพื่อการยังชีพ	67
3.1.5 การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองการปกครอง	71
3.2 ยุคคนป่าลงดอย: ชีวิตเปลี่ยน วิถีแปลกและการเข้ามาของพืชเชิงพาณิชย์ (พ.ศ.2511-ปัจจุบัน)	73
3.2.1 การเปลี่ยนแปลงของนโยบายเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง	73
3.2.2 การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและระบบการผลิต	76
3.3 ริมของในปัจจุบัน	79
3.4 สรุป	84
บทที่ 4 ความเป็นชายขอบและการปั้นแต่งชาวขมุให้กลายเป็นอื่น	86
4.1 กระบวนการพัฒนาของรัฐกับการสร้างความเป็นชายขอบให้กับชาวขมุ	87
4.1.1 เสี่ยงถูกรื้อถอนผืนป่า: ชีวิตที่ไร้ความมั่นคงกับแหล่งทรัพยากร ที่เข้าไม่ถึง	88
4.1.2 ชีวิตบนเส้นพรมแดน: พื้นที่ของคนหลากหลายสถานะที่ถูก แยกผ่านบัตรประจำตัว	94
4.2 ความเป็นชายขอบภายใต้ความสัมพันธ์ทางสังคมและวัฒนธรรม ในพื้นที่แห่งใหม่	97
4.2.1 ภาพลักษณ์ที่ถูกสร้างจากสังคมภายนอกและความเป็นชาติพันธุ์ ที่อยากปิดบังของชาวขมุ	97

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.2.2 “ผี” วิถีความเชื่อที่ถูกลืมว่า “งมงาย” และแปลกแยกจากความเป็นไทย	102
4.2.3 ริมของ: ภาพสะท้อนของ “ความด้อยพัฒนา” และ “ยากจน” ที่ต้องช่วยเหลือและพัฒนา	105
4.3 ความเป็นชายขอบภายใต้ความสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจและความทันสมัย	109
4.3.1 ความเป็นชายขอบในระบบการผลิตเชิงพาณิชย์ของชาวมุ	110
4.3.2 เทคโนโลยีการเกษตร: ความทันสมัยที่บั่นทอนคุณภาพชีวิต	113
4.4 สรุป	117
บทที่ 5 การสร้างพื้นที่ทางสังคมของชาวมุภายใต้บริบทการเป็นชายขอบ	119
5.1 การต่อรองเพื่อเข้าถึงทรัพยากรและการโต้ตอบวาทกรรมครอบงำจากรัฐ	120
5.1.1 การนำเสนอตัวตนใหม่ของชาวมุในฐานะชุมชนอนุรักษ์ป่า และสิ่งแวดล้อม	121
5.1.2 การนำเสนอตัวตนใหม่ในฐานะการเป็น “พลเมืองที่ดี” ในรัฐไทย	125
5.2 การปรับเปลี่ยนความสัมพันธ์ทางสังคมในระดับชีวิตประจำวัน เพื่อจัดวางตัวตนในบ้านใหม่	128
5.2.1 การปรับเปลี่ยนศาสนาเพื่อเทียบเคียงความเป็นไทยและ การเข้าถึงความช่วยเหลือ	129
5.2.2 “การศึกษา” กับการพยายามปรับเปลี่ยนภาพลักษณ์ใน ระดับกลุ่มของชาวมุ	135
5.3 การต่อรองภายใต้ความสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจและความทันสมัย	137
5.3.1 เครือข่ายแรงงานมุกับการลดต้นทุนการผลิตในภาคการเกษตร	138
5.3.2 ความสัมพันธ์ภายใต้ระบบอุปถัมภ์เพื่อการเข้าถึงทุน	140
5.4 ปีใหม่มุ: พื้นที่การนำเสนออัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์	141
5.4.1 ปีใหม่มุ: การนำเสนอตัวตนต่อรัฐและกลุ่มคนภายนอก	142
5.4.2 การสร้างพื้นที่ทางสังคมของชาวมุ	145
5.5 สรุป	147

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 สรุปผลการศึกษา	149
6.1 ข้อค้นพบจากการศึกษา	149
6.1.1 ข้อค้นพบในประเด็นเรื่องความเป็นชายขอบของชาวขมุ	149
6.1.2 ข้อค้นพบในประเด็นเรื่องการสร้างพื้นที่ทางสังคมของชาวขมุ	151
6.2 อภิปรายข้อถกเถียงทางทฤษฎี	154
6.3 ข้อเสนอแนะต่อการพัฒนาสังคม	158
บรรณานุกรม	161
ประวัติผู้เขียน	166

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
3.1 ปฏิทินการผลิตในระบบการผลิตของชาวมุในบริบทสังคมวัฒนธรรมดั้งเดิม	69
3.2 แสดงปฏิทินการผลิตในภาคการเกษตรของชาวมุบ้านริมของ	78
3.3 แสดงรายได้เฉลี่ยจากการขายผลผลิตทางการเกษตรของชาวมุหมู่บ้านริมของ	80
3.4 แสดงต้นทุนการผลิตพืชพาณิชย์โดยเฉลี่ยของครัวเรือนชาวมุบ้านริมของ	81
3.5 แสดงรายจ่ายของครัวเรือนชาวมุในรอบปี	82
3.6 แสดงหนี้สินเฉลี่ยครัวเรือนชาวมุบ้านริมของในรอบปี	83

สารบัญภาพ

รูป

หน้า

- 1.1 แผนภาพกรอบแนวคิดในการศึกษา 37
- 3.1 แผนที่ตั้งอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย 74
- 3.2 แผนที่พอสังเขปหมู่บ้านริมของ อำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย 75